

כי אם, מצד מציאות העולם, "שכס").

ויתירה מזה — העילוי ד"אתהפכא", באופן ד"זרונות נעשו לו כזכיות"¹⁰⁰, כפי שמצינו בזמנו של משה רבינו (לאחרי מ"ת) מאורע בלתי־רצוי אצל שמעון ("נשיא בית אב לשמעוני"¹³³) — "מה שעשה בשטים" (שכגלל זה "לא ייחד לו ברכה בפ"ע"¹²⁶, ענין של ירידה כו', אשר, עי"ז נפעל עילוי הכי גדול — פעולתו של פינחס, "בקנאו את קנאתי"¹³⁴, שבשכר זה ניתנה לו "ברית כהונת עולם"¹³⁵.

[וביאור הדבר — ש"אע"פ שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן, לא ניתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו, ולתולדותיהם שיולידו אחר המשחתן, אבל פינחס שנולד קודם לכן, ולא נמשח, לא בא לכלל כהונה עד כאן. . לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי"¹³⁶].

ולהעיר, שענין זה שייך במיוחד להוש"ר — שהרי "פינחס זה אליהו"¹³⁷, "מבשר טוב", בשורת הגאולה ע"י דוד מלכא משיחא, כפי שאומרים ב"הושענות" דהוש"ר — ג"פ — "קול מבשר מבשר ואומר" (כמוזכר לעיל).

*

יז. שיעור היומי ברמב"ם:

בשיעור היומי ברמב"ם מצינו הלכה שבה מדובר אודות הכפרה דיוהכ"פ — ענין הקשור עם חג הסוכות, כידוע¹³⁸ שסכך הסוכה נמשך מענן הקטורת דיוהכ"פ.

בהלכות שגגות — כותב הרמב"ם¹³⁹: "חייבי חטאות ואשמות ודאים שעבר עליהם יום הכפורים חייבין להביא לאחר יום הכפורים, וחייבי אשמות תלויין פטורין, שנאמר¹⁴⁰ מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, כך למדו מפי השמועה שכל חטא שאין מכיר בו אלא ה' נתכפר לו".

וממשיך בהלכה שלאח"ז¹⁴¹: "אין יום הכפורים ולא החטאת והאשם מכפרין אלא על השבים המאמינים בכפרתן, אבל . . המבעט ביום הכפורים אין יום הכפורים מכפר עליו, לפיכך, אם נתחייב באשם תלוי ועבר עליו יום הכפורים והוא מבעט בו, הרי זה לא נתכפר לו, וכשיחזור כתשובה אחר יום הכפורים, חייב להביא כל אשם תלוי שהי' חייב בו".

(133) פינחס כה, יד. (134) שם, יא. (135) שם, יג. (136) פרש"י עה"פ — מוכחים קא, ב. (137) תיב"ע וארא ו, יח. זח"ב קצ, סע"א. יל"ש ר"פ פינחס. וראה פרד"א פמ"ז. (138) המשך וככה תרל"ז פפ"ד. ד"ה בסוכות חשבו תשל"ו פ"ג. תשל"ח פ"ו. תש"מ פ"ד. רש"י. (139) פ"ג ה"ט. (140) אחרי טז, ל. (141) הלכה יו"ד.

בלתי מוגה

וטעם הדבר — בפשטות — שלא יתכן שיוהכ"פ יכפר עליו בה בשעה שמבעט בעצם הכפרה דיוהכ"פ, וע"ד "אין קטיגור נעשה סניגור" ¹⁴² (כביאור הרגצ'ובי ¹⁴³ בנוגע ל"כרת דיומא", שגם לדעת רבי ¹⁴⁴ אין יוהכ"פ מכפר עליו, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור).

ויש לומר, שזוהי גם ההסברה בפס"ד הרמב"ם ¹⁴⁵ ש"עצמו של יום הכפורים מכפר לשבים" — שכן, כאשר אינו שב ביוהכ"פ, הרי זה ע"ד ובדוגמת המבעט כו', ובמילא, לא יתכן שיוהכ"פ יכפר לו, מכיון שאין קטיגור נעשה סניגור.

אמנם, עפ"ז נשאלת השאלה בדברי הרמב"ם ¹⁴⁶ אודות הכפרה רשעיר המשתלח:

"שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה, הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו, הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה, אבל אם לא עשה תשובה, אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת בית דין או כרת... ושאר מצוות לא תעשה ומצוות עשה שאין בהן כרת הם הקלות".

ואינו מובן: הסברא דאין קטיגור נעשה סניגור (שלכן אינו מכפר אלא על השבים) — היא בשוה בנוגע לכל הענינים, חמורות או קלות, וא"כ, מהו ההסבר שגם אם לא עשה תשובה מכפר שעיר המשתלח על הקלות — הרי אין קטיגור נעשה סניגור?!

ית. ויש לומר הביאור בזה — בקיצור עכ"פ:

ב"חמורות", ש"חייבין עליהם מיתת בית דין או כרת" — הפגם שנעשה ע"י העבירה הוא (גם) בידיעת האדם, שכן, כל פרטי החילוקים בנוגע לחיוב הקרבן קשורים ותלויים בענין הידיעה,

— "כל עבירה שחייבין על זדונה כרת חייבין על שגגתה חטאת" ¹⁴⁷, ובשווג גופא — כו"כ חילוקים בנוגע לאופני הידיעה ¹⁴⁸, ו"כל חטא שחייבין על שגגתו חטאת קבועה, חייבין על לא הודע שלו אשם תלוי" ¹⁴⁹, כלומר, חיוב הקרבן, חטאת (בת דנקא ¹⁵⁰, מעה כסף ¹⁵¹) או אשם תלוי (שתי כסף ¹⁵²), תלוי בענין הידיעה, לפי-ערך וביחס לפגם שנעשה בענין הידיעה ¹⁵³ —

¹⁴² ברכות נט, רע"א. וש"נ. הובא בפרש"י עה"ת שם, ד. חוקת יט, כב. ¹⁴³ צפ"ע על הרמב"ם הל' יבום פ"ד ה"כ בסופו. ¹⁴⁴ שבועות יג, סע"א. ¹⁴⁵ הל' תשובה פ"א ה"ג. ¹⁴⁶ שם ה"ב. ¹⁴⁷ הל' שגגות פ"א ה"ב. ¹⁴⁸ רפ"ב ואילך. ¹⁴⁹ רפ"ח. ¹⁵⁰ זבחים מח, א. ¹⁵¹ פרש"י שם. ¹⁵² שם ובפרש"י. ¹⁵³ ראה גם לקר"ש ח"ג ע' 944. וש"נ.

ולכן, מתנאי הכפרה שהיה "שב מדיעתו"¹⁵⁴, דאל"כ, נשאר הפגם בענין הידיעה (שהרי אינו שב מדיעתו), ועד"ז בנוגע לכפרה דיוהכ"פ (שגם בה מודגש החילוק בענין הידיעה) — "כל חטא שאין מכיר בו אלא ה' נתכפר לו". שלא יתכן ענין של כפרה ללא שיעור המשתלח אם לא עשה תשובה ("שב מדיעתו") — מכיון שאם נשאר גם בענין הידיעה.

בסגנון אחר קצת :

הגדר דאין קטיגור נעמט "סניגור" — כאשר שניהם באותו ענין.
כלומר, בענין שבו יש צורך ב"סניגור" לא יתכן שאצל "סניגור" זה יהי' ענין
שהוא בבחינת "קטיגור" ביחס אליו. משא"כ בענין שאין צורך ב"סניגור" זה
— אין כל חסרון בענין שהוא "סניגור" ביחס ל"סניגור" זה.

יציאתו בנוגע לענינו: ב"קלות", כאשר המסלול בענין הידיעה — אין צורך ב"סניגור" ביחס לענין הידיעה (שהוא מלכתחלה לא היה פגם בענין הידיעה), ולכן מה שאינו "שב מדיעת" אלא "שב מל"ל" "קטיגור" בענין זה.

בלתי מוגה

יט. ביאור הלימוד וההוראה בעבודת האדם — בקשר ובשייכות לענין הגאולה:

כאשר יהודי עושה "חשבון-צדק" בנפשו — האם העבודה ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים" ¹⁵⁹ ו"בכל דרכיך דעהו" ¹⁶⁰ היתה בשלימות, האם קיים את כל המצוות-עשה בשלימותם נכדברי הגמרא ¹⁶¹: "אין לך אדם מישאל שאינו מחוייב עשה", ועד שישנם עניני עשה ש"אין אדם ניצול מהם בכל יום" ¹⁶², ולדוגמא: "עון ביטול תורה שאין אדם ניצול ממנו בכל יום" ¹⁶³, שלכן, בכל יום ויום יש צורך בענין של כפרה ע"י קרבן תמיד שמכפר על מצוות עשה ¹⁶⁴ — עלול הוא ליפול ביאוש, רחמנא ליצילן!

על כך אומרים לו, שלאמיתתו של דבר, כל ענינים בלתי-רצויים אינם מפני החסרון והפגם בענין הידיעה, ח"ו, כי אם, מפני סיבות חיצוניות; ענינים מסויימים לא נעשו — מפני צוק העתים, וענינים מסויימים לא נעשו — מפני הכלבולים של ה"שאור שבעיסה";

אבל יהודי מצד עצמו, מצד רצונו וידיעתו כו' — הרי להיותו בנו של הקב"ה, "בנים אתם לה' אלקיכם" ⁶¹, "רוצה לעשות את כל המצוות" ¹⁶⁵, ובלשון הירושלמי ¹⁶⁶ — שאומרים ב"מענה לשון" כאשר מתקשרים עם צדיקי ונשיאי עולם — "אתה חפץ ואנו חפצים ומי מעכב שאור שבעיסה". ולא עוד, אלא שגם לאחר הכלבולים ד"שאור שבעיסה" — ישנה ההבטחה ד"לא ¹⁶⁷ ידח ממנו נדח"!

ומכיון שזוהי הבטחה שניתנה ע"י בורא העולם ומנהיגו, שמנהיג את העולם כולו בהשגחה פרטית על כל פרט ופרט, ועד כדי כך, שכל פרט ופרט נוגע במחשבה הקדומה דא"ק ¹⁶⁸ [התחלת סדר ההשתלשלות — שבכחי' זו מתחדש כללות ענין ההתהוות בכל ר"ה] — הרי מובן, שהבטחה זו אינה רק כרי להרגיע את רוחו של האדם, כי אם, שכן היא האמת לאמיתתה!

ולכן, לא זו בלבד שאין מקום לענין של יאוש ח"ו, אלא אדרבה — בכחו וביכלתו להיות תמיד כמעמד ומצב של שמחה אמיתית, עי"ז שעובד עבודתו בתמידות — כולל "כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו" — מתוך שמחה וטוב לבב.

ויש להוסיף בזה:

159) אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. 160) משלי ג, ו. וראה רמב"ם שם. שו"ע אדה"ז אורח סקני' ס"ב. 161) זבחים ו, ט"א. רמב"ם הל' פסולי המוקדשין פט"ו הי"ד. 162) ב"ב קסד, סע"ב. 163) תניא ספכ"ה. 164) תניא שם. אגה"ק פ"א. 165) רמב"ם הל' גירושין ספ"ב. 166) ירושלמי ברכות פ"ד ה"ב. וראה ברכות יז, א. 167) ע"פ ש"א יד, יד. וראה הל' ת"ח לאדה"ז פ"ד סו"ג. תניא ספלי"ט. 168) לקו"ד ח"א פר, ב.

בלתי מוגה

נהמשך לביאור פרטי הענינים דשמחת בית השואבה — מבואר בגמרא¹⁶⁹ אודות ביטול מציאותו של היצה"ר ("שאר שבעיסה") לעתיד לבוא. ונמצא, שכל מציאותו של היצה"ר אינה מציאות אמיתית — לפי שעה בלבד, ולא עוד, אלא שכוונת בריאתו מלכתחילה היא — כדי שלאחרי כן תאבד מציאות זו.

ובמכ"ש וק"ו: "מים המכזבין אחת בשבוע פסולין לקידוש מי חטאת", מכיון שאינם "מים חיים"¹⁷⁰. כלומר, מציאות אמיתית היא — דבר שקיומו יותר משבע שנים¹⁷¹, ובפנימיות הענינים — דבר שקיומו גם לאחר אלף השביעי¹⁷², שכן, כל שנה היא כנגד אלף שנים¹⁷³ (ע"ד וברוגמת ז' ימי בראשית, שכל יום הוא כנגד אלף שנה¹⁷⁴).

ואם "מים המכזבין אחת בשבוע" אינם מציאות אמיתית — עאכ"כ בנוגע ליצה"ר, אשר, נוסף לכך שלעתיד לבוא תבטל מציאותו, הרי עצם בריאתו מלכתחילה אינה אלא כדי שאח"כ תאבד כל מציאותו.

ולא עוד, אלא שגם בעת שמציאותו קיימת — הרי מציאותו היא א' מהדברים ש"מתחרט"¹⁷⁵ עליהן הקב"ה בכל יום¹⁷⁶ שבראם!

ומכיון שבכל יום מתחרט הקב"ה על בריאת היצה"ר — "מי יאמר לו מה תעשה", ובמילא, חרטתו של הקב"ה פועלת את ביטול מציאותו של היצה"ר תיכף ומיד!!

ובפרט שבינתיים הספיק כבר היצה"ר לפעול פעולתו — כל ענינים בלתי־רצויים, עד לתכלית היירידה ד"עקבות משיחא", "החושך יכסה ארץ וערפל לאומים"...!

ומכיון שכן, הרי בודאי שכבר הגיעה זמנה של העלי' — בגאולה האמיתית והשלימה, ותיכף ומיד — בשעתא חדא וברגע חדא, "ארו עם ענני שמיא"¹⁷⁷.

ובפשטות — שברגע חדא נמצאים בארץ הקודש, בירושלים עיר הקודש, בהר הקודש ובבית המקדש — "בית קדושה"¹⁷⁸, ובפרט — ביהמ"ק השלישי, "מקדש אדניי כוננו ידיך"¹⁷⁹.

*

¹⁶⁹ סוכה נב, א ואילך. ¹⁷⁰ חוקת יט, יז. וראה פרה פ"ח מ"ט. רמב"ם הל' פרה אדומה פ"ו הי"ב. וראה לקו"ש חט"ו ע' 427. וש"נ. ¹⁷¹ ראה לקו"ש שם הע' 27. ¹⁷² סה"מ תרמ"ג ס"ע צו. ¹⁷³ ראה סנהדרין צו, סע"א. ¹⁷⁴ ראה רמב"ן בראשית ב, ג. סידור שער התקיעות רמה, ד. ¹⁷⁵ סוכה שם, ב. ¹⁷⁶ כ"ה בדק"ס סוכה שם. ¹⁷⁷ דניאל ז, יג. וראה סנהדרין צח, א. ¹⁷⁸ פרש"י תרומה כה, ח. ¹⁷⁹ בשלח טו, יז ובפרש"י.